

Rapport 2016:45

Dybäck 46:6, Ö Vemmenhögs socken

Arkeologisk undersökning i form av schaktkontroll

Karina Hammarstrand Dehman

Rapport 2016:45

Dybäck 46:6, Ö Vemmenhögs socken

Arkeologisk undersökning i form av schaktkontroll 2015

Karina Hammarstrand Dehman

Fornlämningsnr: 94
Dybäck 46:6,
Ö Vemmenhög socken
Skurups kommun
Skåne län

Sydsvensk Arkeologi AB

Kristianstad

Box 134

291 22 Kristianstad

Telefon (Regionmuseets växel): 044-13 58 00

Malmö

Erlandsrovägen 5

218 45 Vintrie

www.sydsvenskarkeologi.se

© 2016 Sydsvensk Arkeologi AB

Rapport 2016:45

Omslag: Den färdigställda våtmarken. Foto: Karina Hammarstrand Dehman

Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriet, I2014/00893.

Innehåll

Sammanfattning	5
Inledning	5
Topografi och fornlämningsmiljö	5
Stenålder	6
Yngre bronsålder-äldre järnålder	7
Yngre järnålder	8
Medeltid/efterreformatörisk tid	10
Tidigare undersökningar	10
Genomförandet	11
Undersökningsresultat	11
Strandvallen	11
Våtmarken	12
Invid Dybäcksån i öster	13
Trädgårdsdammen	16
Utvärdering	17
Referenser	18
Administrativa uppgifter	21
Bilaga 1	23
Bilaga 2	24
Bilaga 3	26

Figur 1. Karta över Skåne med undersökningsområdets läge markerat.

Figur 2. Undersökningsområdets läge.

Sammanfattning

Inledning

Naturvårdsingenjörerna AB har anlagt en våtmark och en fiskevandring inom fastigheten Dybäck 46:6, Östra Vemmenhögs socken, Skurups socken (figur 1 och 2). Vid en arkeologisk utredning och förundersökning konstaterades fornlämningar inom berört område. Med anledning av detta har Sydsvensk Arkeologi AB på uppdrag av Länsstyrelsen i Skåne län (Länsstyrelsens dnr: 431-12232-2015), genomfört en arkeologisk undersökning i form av schaktkontroll.

Enligt underlag tillhandahållet av Naturvårdsingenjörerna uppgick urschaktningsytorna till 29 000 kvm och därtill drygt 32 000 kvm att som övertäcktes av jordmassor. Sammanlagt berörs en 61 000 kvm stor yta.

Topografi och fornlämningsmiljö

Dybäck 46:6 ligger väster om Abbekås, i direkt anslutning till havet. I den norra kanten av området som våtmark anlades inom, löper Dybäckån. Ån rinner ut i havet sydöst om området. Norr om området finns en platå med en sydsluttning ner mot ån. Själva undersökningsområdet är låglänt och endast svaga förhöjningar kan skönjas. Söder om undersökningsområdet löper länsväg 9 mellan Trelleborg och Ystad. Ytan används i dag som betesmark. Det finns även ett skogsparti i den västra delen.

En strandvall är belägen längs med områdets södra kant (figur 3). Norr därom finns en våtmark med bevarade organogena lager inom hela exploateringsområdet.

Figur 3. Undersökningsområdet markerat på en LIDAR-karta.

Dybäck 46:6 är beläget på den skånska sydkusten inom ett område som kan betecknas som rikt på fasta fornlämningar och fynd från många förhistoriska och historiska skeden (figur 4).

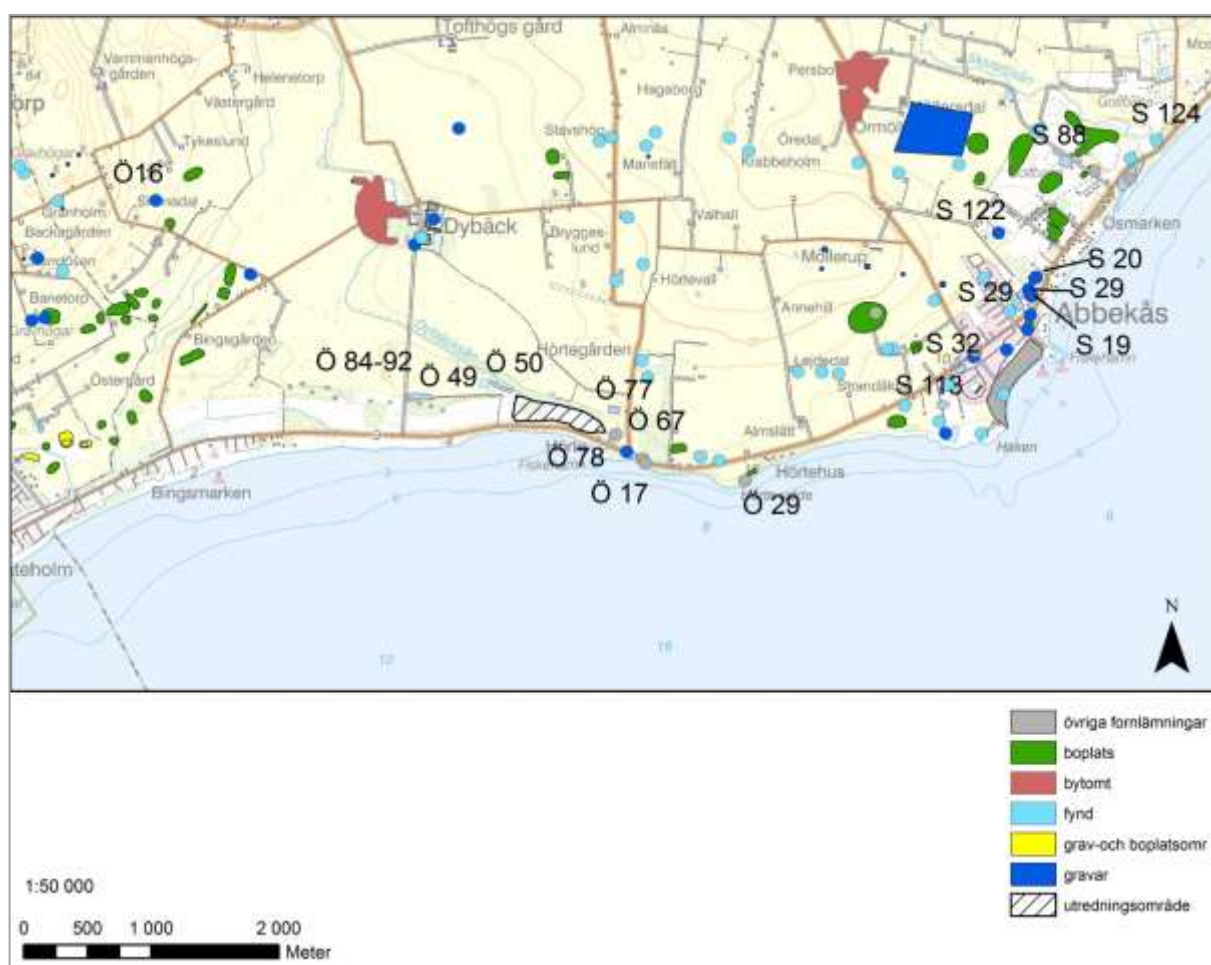
Stenålder

Mesolitikum är framför allt representerad av boplatser och gravkomplexet vid Skateholm ca 4 kilometer väster om Dybäck 46:6 (Tullstorp RAÄ 17, 22-23, 43-45, Östra Vemmenhög RAÄ 64-65). Under åren 1980-1985 undersökte Lars Larsson flera boplatser och gravplatser inom Skateholmsprojektet. Gravområdena var de första som undersöktes i Sverige från denna tidsperiod och man påträffade över åttio flatmarksgravar, varav några var gravlagda hundar. Komplexet låg i en skyddad lagun och allt eftersom havet steg under senmesolitikum flyttades gravarna och boplatserna (Larsson 1988). Det finns likheter mellan miljön vid Skateholm och Dybäck 46:6. Båda områdena ligger kustnära och i anslutning till åars utlopp.

Längs kusten mellan Skateholm och Dybäck 46:6 finns ett antal boplatser registrerade (Östra Vemmenhög RAÄ 49, 50, 84, 85-92). Dessa har dokumenterats utifrån förekomst av bearbetad flinta och en del av dem har daterats till neolitikum eller senare. Några av boplatserna är däremot odaterade och skulle kunna vara från mesolitikum.

I gårdssamlingen från Dybäcks gods (Östra Vemmenhög 26:1) finns föremål som både kan dateras till mesolitikum och neolitikum-äldre bronsåldern.

Sammantaget visar detta att närområdet har utnyttjats under hela stenåldern och att det även kan förekomma lämningar från denna tid inom undersökningsområdet.

Figur 4. Fornlämningsmiljön i närområdet till Dybäck 46:6. De fornlämningar som nämns i texten är markerade med RAÄ-nummer. Förkortning: Ö-Östra Vemmenhög; S-Skivarp.

Yngre bronsålder-äldre järnålder

Från äldre järnålder, och även yngre bronsålder, finns ett stort antal gravar från närområdet (Östra Vemmenhög RAÄ 12, 16, 17, 29; Skivarp RAÄ 19, 20, 22, 29, 32, 56, 88, 113, 122, 124). Närmaste lokal ligger något hundratal meter öster om Dybäck 46:6. Här dokumenterades ett gravfält från yngre bronsålder-äldre järnålder 1929 (Östra Vemmenhög RAÄ 17:1, Björk 2005:238). Nio gravar kan dateras till intervallet yngre bronsålder-romersk järnålder.

Sett i ett litet större perspektiv är det tydligt att många av dessa gravmiljöer närmast ligger i dynlandskapet längs kusterna. Detta är inget specifikt för just denna del av Skåne utan har dokumenteras på många andra håll (jfr Glumslöv RAÄ 9, Maglarp RAÄ 5, 6, 13, Stora Hammar RAÄ 2, Ystad RAÄ 13, Östra Hoby RAÄ 28).

Från närområdet finns det också ett antal boplatser registrerade (Östra Vemmenhög RAÄ 49, 50, 84, 85, 86-92). Dessa har regi-

strerats genom förekomst av bearbetad flinta och ligger som ett pärlband längs kusten väster om Dybäck 46:6. Ett par boplatser har daterats till järnåldern. Den ena, Östra Vemmenhög RAÄ 30, har registrerats endast genom förekomst av skörbränd sten och dess datering kan därmed ifrågasättas. Den andra, Östra Vemmenhög RAÄ 77, är en klassiker inom skånsk arkeologi. Det är en av de första skånska lämningar som undersöktes och tolkades som en huslämning (Vifot 1934). Traditionellt dateras huslämningen till sen förromersk järnålder. Dess läge är vid Hörtegården strax norr om Dybäcksåns utlopp.

Tre gravar skall särskilt omnämnas. Till period B2 av romersk järnålder dateras en grav från Öremölla i Skivarps sn (Björk 2005:237). Graven är mest känd som en av de rikaste med romersk import och vapen från Sverige. Vidare finns två gravar från C3 i Östra Vemmenhög med bl.a. romersk import och en rik smyckeuppsättning (RAÄ 12, 29). De är framkomna 3 till 4 km från Öremölla och visar på en fortsatt tradition i anläggandet av rika gravar. Öremöllagraven kan ses som en första markering av den rikedom som samlar sig från områdena kring Skivarpsån och Dybäcksån, främst accentuerat genom prestigeladdade fynd.

Näsman menar att ”kun særligt rige gravfund antyder en mere central funktion for enkelte pladser, nemlig som fyrstesæder” under tiden fram till ca. år 200 (1991:169). Detta kan jämföras med Hedeagers (med fleras) idéer om att vissa stormän i äldre romersk järnålder kunde styra över områden av ca ett härads storlek (jfr Hedeager 1990:197 f.). Rika gravar från Skåne ligger med en viss regelbundenhet som skulle kunna vidimera detta (Helgesson 2002:134). Möjligen skall Öremöllagraven uppfattas som en fundatorsgrav som förebådar den rikedom som skall känneteckna området under senare delar av järnåldern (ibid.:121f).

Ovan beskrivna visar på att Dybäck 46:6 mycket väl kan rymma gravar från äldre järnålder trots det strandnära läget, men också andra typer av lämningar (se vidare nedan under yngre järnålder).

Yngre järnålder

Den yngre järnåldern är inte på samma sätt representerad genom fasta fornlämningar inom närområdet. Nämnas kan dock att området är beläget inom en av Skånes två ”runstensbygder”. Det finns en runsten i Östra Vemmenhög sn, belägen strax öster om kyrkan och ca 4 km NV om aktuellt område (RAÄ 3). Runstenar finns också i grannsocknarna Tullstorp (RAÄ 1), Svenstorp (RAÄ 4, 13), Källstorp (RAÄ 2), Hassle-Bösarp (RAÄ 13), Örsjö (RAÄ 6) och Västra Nöbbelöv (RAÄ 2).

Slutet av romersk järnålder och in i yngre järnålder är den tid när de klassiska centralplatserna, som Uppåkra, Gudme, Vå och Sorte Muld, växer fram. Det har ej varit möjligt att påvisa ett speciellt centra för gränsområdena mellan Ljunits och Vemmenhögs härader, dvs. Dybäcksområdet. Från området kring Dybäcksån, och Skivarpsån, finns en ansevärd samling av prestigeladdade fynd. Äldst är de två gravar från C3 som nämndes ovan. Från Östra Vemmenhög kommer också tre guldbrakteater, som enligt uppgift är funna på Dybäcks ägor. Cirka 5 km norr om Östra Vemmenhög ligger Hassle-Bösarps offermosse som började att nyttjas under yngre romersk järnålder, där vissa fynd har karaktären av krigsbytesoffer. Norr om Hassle-Bösarp ligger Skurup, och härifrån kommer en svärdsknapp i guld och ett guldhängsmycke med djur i stil I. Båda är förstklassiga arbeten och åtminstone svärdsknappen är ett mossfynd. Alla dessa fynd samlar sig inom ett område som mäter ca 10x15 km (Helgesson 2002:152).

Från backlandskapet norr om detta område kommer ett mossfunnet svärdsknäbeslag från Genarp, och två större brakteatfynd från Börringe och Slimminge. I Slimmingefyndet ingår också ett hängsmycke av guld och delar av ett reliefspänne. Från kustområdena öster om Östra Vemmenhög kommer en solidi och en rikare grav, och väster om Östra Vemmenhög finns två fyndställen för reliefspännen, bl.a. Grönby (ibid.).

Den koncentration av prestigefynd som finns inom detta område antyder att hela området varit någon typ av centralområde. Fynden daterar sig till senromersk järnålder och folkvandringstid. Tyder dessa fynd på en ansamling av makt, prestige och ett försök att bygga en större och mera sammansatt social enhet än de små hövdingadömen som karaktäriserar äldre romersk järnålder. Detta var en realitet i norra Europa efter romarrikets fall med instabila kungariken och också i Sydskandinavien med stamförbund (Näsman 1996; Harrison 1999; Helgesson 2002:10ff). Är det en riktig tolkning angående Dybäcksområdet, tycks det vara ett förhållandevis instabilt system, vars roll spelas ut ganska snabbt.

Vendeltid och tidig vikingatid är förhållandevis anonyma inom Dybäcksområdet. Den sena vikingatiden är bättre representerad med runstenar (se ovan) och ett praktsvärd från Dybäck (SHM 4515). Sedermera blir Örsjö kungalev (Andrén 1983). Denna renässans för området skall troligen ses i ljuset av den vikingatida agrara expansionen och vikingatågen.

I och med en centralisering av makten under yngre järnålder dyker också nya typer av platser upp. Typiska är kustnära kombinerade handels- och hantverksplatser, som ligger i anslutning till centralbygderna (jfr Callmer 1994; Ulriksen 1998). Flera av

dessas ligger låglänt, närmast i ett dynlandskap i samma lägen som Dybäck 46:6. Bra exempel är fynska Lundeberg (Thomsen 1991), och Hallands Väderö, Trelleborg och kv Tankbåten i Skåne (Callmer 2001; Helgesson 2002:69ff). Betydelsen av Dybäcksområdet som ett viktigt centralområde skulle styrkas om en dylik handels- och hantverksplats skulle kunna beläggas.

Medeltid/efterreformatörsk tid

Under medeltid uppkommer de två medeltidsstäderna Trelleborg och Ystad på ömse sidor om Dybäcksområdet. I närområdet växer Dybäck fram och kommer att bli en dominerande faktor i Östra Vemmenhög (Skånska slott och herresäten, Dybäck). Det är av intresse att det finns flera lämningar vid Dybäcksåns mynning som talar för en specialiserad bebyggelse. Det omnämnes grundmurar, delvis av tegel, efter en fyrsidig byggnad (RAÄ 78) och en mängd välvda källare samt ruiner efter större byggnader. Under medeltiden skall det även ha funnits ett stort fiskeläge i Hörte vilket låg under hanseatiskt välde (RAÄ 67) och ett Hörtehus 1661 (Skånska ortnamn, Östra Vemmenhög). Dessutom nämnes en mölla 1691 (ibid.).

Fanns det inom området en bebyggelse som var betydelsefull och kanske hade ambitioner att bli stad under medeltiden? Det kan i så fall vara en pendang till t.ex. Torekov och Kivik som sannolikt hade en liknande struktur (Torekov RAÄ 30; Södra Mellby RAÄ 57).

Tidigare undersökningar

En arkeologisk utredning (lst dnr 431-19306-2013, Hammarstrand Dehman & Helgesson 2014) samt en förundersökning (lst dnr 431-17818-2014, Hammarstrand Dehman 2014) har genomförts inom det nu aktuella området. Vid dessa konstaterades att det på en strandvall längs med den södra kanten av undersökningsområdet fanns kulturlager, härdar och gropar. Det framkom en stenpackning vid utredningen som kan vara en grav. I dess närhet undersöktes en anläggning med en stor sten i övre delen vid förundersökningen. I denna påträffades stora delar av ett kärl. Kärlet kan dateras till senaste delen av bronsålder–äldre järnålder och har karaktär av gravgods. I matjorden och i ytan på lager och anläggningar påträffades framför allt slagen flinta, men även enstaka keramikbitar.

Norr om strandvallen, i en tidigare våtmark iakttogs ett tunt skikt med sand och rullad flinta och sten på flera platser inom undersökningsområdet. I detta skikt framkom slagen flinta, ben (bl.a. från häst och människa) och även en obearbetad bärnsten. En härd och två slagplatser dokumenterades också i våtmarken. Fyndmaterialet är blandat från flera tidsperioder.

Genomförandet

Undersökningen genomfördes som en schaktkontroll, av tidigare ej utredda och förundersökta delar (fiskevandningsanläggningen, damm och ledningsomdragningar). I de delar som vi har genomfört utredning och förundersökning övervakade vi urschaktningen när man kunde förvänta sig spår efter mänsklig aktivitet utifrån tidigare undersökningars resultat. Våtmarken kontrollerades när man nådde ner till intressanta lager, medan på strandvallen var vi med vid hela schaktningen. Påträffade anläggningar dokumenterades och undersöktes. Fynd samlades in om de härörde från undersökta anläggningar. Fynd som påträffades i våtmarken tillvaratogs endast i undantagsfall. Större delen av våtmarken avsöktes med metalldetektor, men inga metallfynd påträffades.

Baserat på resultat från den arkeologiska utredningen hade länsstyrelsen i samråd med Naturvårdsingenjörerna AB överenskommit att den västra delen av strandvallen inte skulle bli föremål för vidare arkeologiska åtgärder i form av en arkeologisk förundersökning, utan vid en exploatering bevaras genom över täckning (bilaga 1). I vårt uppdrag ingick det att kontrollera att detta efterföljdes. Enligt den plan som förelåg skulle strandvallen i denna del inte bli föremål för urschaktning i samband med exploateringen, utan täckas över av uppgrävda massor. Strandvallen fick byggas på med högst 0,5 meter. Strandvallen fick ej heller köras på utan att skyddsmattor eller liknande används.

Undersökningsresultat

Vid den arkeologiska undersökningen i form av schaktkontroll undersöktes boplatslämningar i form av hårdar, stolphål och kulturlager på strandvallen samt fyndförande lager i våtmarken intill boplaten/boplatserna. Dessutom undersöktes några schakt intill Dybäcksåns nuvarande utlopp i den östra delen av undersökningsområdet samt schakt för en trädgårdsdamm söder om strandvallen.

Strandvallen

Ett schakt (OS290 & OS350) drog i öst–västlig riktning längs med strandvallen. I schaktet påträffades tio anläggningar och kulturlager grupperade i en östlig och en västlig grupp (bilaga 2 och 3). Flertalet av anläggningarna var hårdar. Hårdarna hade sotiga fyllningar som innehöll kol och skörbränd sten (figur 5). Inga av dem innehöll daterbara fynd och ingen ¹⁴C-dateringar har genomförts. Vid förundersökningen påträffades i detta om-

råde lämningar från yngre bronsålder/tidig järnålder och nu dokumenterade lämningar kan vara från samma tid.

Två av de kulturlager som dokumenterades var troligen mindre delar av lager som har bevarats i svackor och kan ha varit större. Längst i väster påträffades emellertid ett större område med bevarat kulturlager (A325). Lagret sträcker sig utanför schaktet i väster, nord och syd, så dess hela utsträckning är inte dokumenterat. Från A325 tillvaratogs tre avslag (79 g) och en övrig flinta, bränd (1 g). I samma del av strandvallen påträffades liknande lager vid både utredning och förundersökning och troligen tillhör de samma boplats.

Öster om A325 skars strandvallen av en naturlig fördjupning i vallen fylld med gytta i nedre delen (figur 6). Denna tolkas vara ett äldre utlopp från våtmarken.

Våtmarken

Resultaten från den tidigare genomförda förundersökningen visade att våtmarken kan ha använts för rituella aktiviteter under senare delen av järnåldern. Fynd av människoben, kol- och sotlager samt härdar i våtmarken indikerade detta.

Vid schaktkontrollen framkom bitvis samma fyndförande lager (A101), men inga ytterliga fynd påträffades som kan styrka detta antagande (figur 7). A101 bestod av detritusgytta och var svagt sandigt. Det var bitvis mycket sotigt och innehöll även rikligt med träkol. De skörbrända stenarna och de strandrullade flintorna och stenarna som påträffades i lagret, var knytnävesstora eller mindre. Lagret sträckte sig inte till den östligaste delen av våtmarken, där det inte fanns några organogena lager.

I A101 iakttogs rikligt med flintavslag och kärnor, men endast en kärna samlades in (tabell 1). Materialet hade samma karaktär som dokumenterats vid tidigare undersökningar. Även några ben framkom, varav en troligen är en tand från häst. Benmaterialet är inte analyserat av osteolog, eftersom det är så begränsat. Större delen av de ytor där lagret var framtaget, avsöktes med metalldetektor, men inga metallfynd påträffades.

Kontext	Typ	Antal	Vikt
101	Ben		57
	Flinta, plattformskärna	1	253

Tabell 1. Tabell med fynden från våtmarken.

Figur 5. Kanten av det förmodade utloppet. Foto från norr.

Figur 6. Hård A275 i sektion.

Invid Dybäcksån i öster

I den östra delen av området anlades en ny fiskevandring i anslutning till Dybäcksån och en fastighet. I denna del av området breder strandvallen ut sig och ansluter till en slänt bestående av isälvsavlagringar norr om ån. Några mindre schakt togs upp samt ett längre schakt för själva fiskeanläggningen. Tabell 2 visar de fynd som togs tillvara i denna del av området.

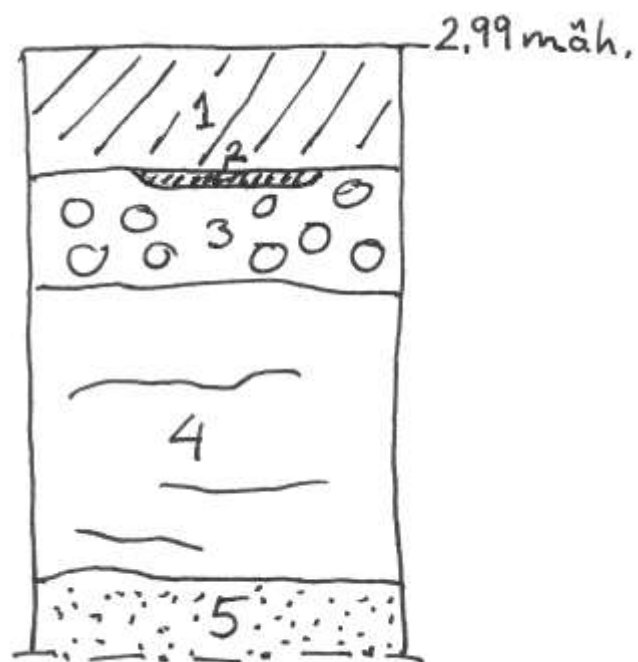

Figur 7. Urschaktningen för våtmarken. A101 syns som ett mörkt organogent lager på schaktbotten. Foto från sydöst.

De tre mindre schakten O372, O393 och O414 schaktades ner mellan 1–1,6 m djup. I samtliga schakt kunde man se strandvallsbildningen med steniga lager varvade med lager med finare sand (figur 8). I schakt O372 dokumenterades en kollins under matjorden. Kollinsen mättes inte in, men kan ses i sektion i figur 8. Kollinsen var 0,4 m i diameter och endast 0,03 m djup. I anslutning till kollinsen påträffades ett spånfragment (figur 9). Spånet är regelbundet och är både svallat och patinerat. Med tanke på tillslagstekniken kan spånet vara mesolitiskt, vilket styrks av att övriga flintor påträffade i området saknar spår av samma typ av patinering och svallning.

Kontext	Typ	Antal	Vikt
O372	Flinta, spån	1	6
O393	Flinta, avslag	2	217
O414	Flinta, plattformskärna	1	54
	- avslag, bränd	1	2
Fiskevandringsschakt	Bergart, slipsten	1	525

Tabell 2. Fynd påträffade vid schaktning för fiskevandningsanläggning.

Figur 8. Schakt O372 i sektion. Lager 1: matjord; lager 2: kollins; lager 3: stenig grus; lager 4: varvig, grusig, stenig sand; lager 5: fin sand. Skala 1:20.

Figur 9. Spånfragmentet i O372. Spånet är 4 cm långt.

I schakt O393 framkom en grop (A387). Gropen var trågformad och 1,2 x 0,6 m stor. Den var ca 0,05 m djup och innehöll inga fynd (figur 10).

Figur 10. A387 i sektion. Foto från söder.

Figur 11. Slipsten (LUHM32544:13), ca 16 cm lång.

I delen där fiskevandringens anläggningen anlades påträffades endast ett fynd av en slipsten som visar på mänsklig aktivitet. Inga anläggningar noterades. Slipstenen är ett fragment och har en slipad yta (figur 11).

Trädgårdsdammen

Söder om strandvallen anlades en trädgårdsdamm. I samband med det iaktogs stratigrafin denna del av undersökningsområdet (figur 12). Här fanns ett torvlager, där det framkom några ben (75 g). I övrigt fanns det inga tecken på mänsklig aktivitet.

Figur 12. Schaktet O503 för trädgårdsdammen i sektion. Foto från norr.

Utvärdering

Vid schaktkontrollen framkom samma typ av lämningar som vid utredning och förundersökning. Av denna anledning drogs ambitionen ner något vad gäller hur mycket tid som lades i fält, planerade analyser och rapport.

På strandvallen påträffades boplatslämningar framför allt i form av härdar. Lämningarna var grupperade i en östlig och en västlig grupp. Det framgick att i den västligaste delen in mot det område som är undantaget exploatering finns ett större kulturlager. Troligen hör den västliga gruppen med anläggningar samman med de som påträffades väster därom.

De enskilda lämningarna som påträffades vid anläggandet av fiskevandringen visar att det har varit mänskliga aktiviteter i området, men inte så omfattande.

Resultaten från de tidigare genomförda undersökningarna visade att våtmarken kan ha används för rituella aktiviteter under senare delen av järnåldern, vilka kan ha haft en längre kontinuitet. Fynd av människoben, kol- och sotlager samt härdar i våtmarken indikerade detta. Vid schaktkontrollen framkom bitvis samma fyndförande lager. Inga ytterliga fynd påträffades som kan styrka detta antagande, men inte heller motsäger det. Lämningarna i våtmarken är dock svårtolkade och svåra att lokalisera.

Referenser

Litteratur

- Althin, C-A. 1954. *The Chronology of the Stone Age Settlement of Scania, Sweden*. Acta Archaeologica Lundensia. Serie in 4°. N° 1. Lund
- Andrén, A. 1983. Städer och kungamakt - en studie i Danmarks politiska geografi före 1230. *Scandia. Tidskrift för historisk forskning*, 49. Lund.
- Andersen, A. H. 2013. Tybrind Vig. Submerged Mesolithic settlements in Denmark. Højbjerg.
- Balic, I. & Wickberg, Y. 2004. Arkeologisk förundersökning. Hunneberget och Kumlevägen. Skåne, Fjälkinge socken, Väg E22 Kristianstad-Fjälkinge, RAÄ 76 och 52. *UV Syd Rapport 2004:7. Rapport, Regionmuseet i Kristianstad/Landsantikvarien i Skåne, Rapport nr 2004:52*. Lund.
- Björk, T. 2005. *Skäran på bålet. Om den äldre järnålderns gravar i Skåne*. University of Lund, Institute of Archaeology – Report Series No. 92. Tollarp.
- Callmer, J. 1994. Trading Places, centres and Early Urban Sites. Ambrosiani, B. & Clarke, H. (red.) *Developments Around the Baltic and the North Sea in the Viking Age*. Birka Studies 3. Stockholm.
- Callmer, J. 2001. Auf dem Nordweg. Funde und Befundeder Insel Hallands Väderö im 1. Jahrtausend n. Chr. Meyer, M. (red.). "...Trans Albim Fluvium". Forschungen zur vorrömischen, kaiserzeitlichen und mittelalterlichen Archäologie. Berlin.
- Carlie, A. 1994. *På arkeologins bakgård. En bebyggelsearkeologisk undersökning i norra Skånes inland baserad på synliga gravar*. Acta Archaeologica Lundensia series in 8° N° 22. Stockholm.
- Fabech, C. 1993. Skåne - et kulturelt og geografisk grænseland i ældre jernalder og i nutiden. *TOR Vol 25*. Uppsala.
- Hagberg, U.E. 1967. The Archaeology of Skedemosse I. The Excavations and the Finds of an *Öland Fen, Sweden*. Stockholm.
- Harrison, D. 1999. *Krigarnas och helgonens tid. Västeuropas historia 400-800 e.Kr.* Stockholm.
- Hedeager, L. 1990. *Danmarks Jernalder. Mellem stamme og stat*. Århus.
- Helgesson, B. 2002. *Järnålderns Skåne. Samhälle, centra och regioner*. Uppåkrastudier 5. Acta Archaeologica Lundensia, Series in 8°, No. 38. Lund.
- Högberg, A. 2001. *Öresundsförbindelsen. Flinta under yngre bronsålder och äldre järnålder*. Rapport nr 37. Malmö.
- Jørgensen, L., Storgaard, B. & Gebauer Thomsen, L. (red.). 2003. *Sejrens Triumf. Norden i skyggen af det romerske Imperium*. Köpenhamn.
- Lemdahl, G & Göransson, H. 1988. Geological Investigations at Skateholm, Southern Sweden. *The Skateholm project I. Man and Environment*. Acta Regiae Societatis humaniorum litterarum Lundensis, 79. Red: Lars Larsson, Stockholm: Almqvist & Wiksell International.
- Lonsson, E. 2005. *Öresundsförbindelsen, Skjutbanorna 1A, Rapport 8*. Rapport över arkeologisk slutundersökning. Malmö Kulturmiljö. Malmö.

- Karsten, P. & Knarrström, B. 2003. *The Tågerup Excavations. Skånska spår – arkeologi längs Västkustbanan*. Trelleborg.
- Kjellmark, K. 1903. *En stenåldersboplats i Järavallen vid Limhamn*. Stockholm.
- Larsson, L. 1988. *The Skateholm project I. Man and Environment*. Acta Regiae Societatis humaniorum litterarum Lundensis, 79. Red: Lars Larsson, Stockholm: Almqvist & Wiksell International.
- Lund Hansen, U. 1985. Fyrstegrave. Hedeager, L. & Kristiansen, K. (red.). *Politikens Danmarkshistorie. Arkæologi Leksikon*. Köpenhamn.
- Nicklasson, P. 1997. Svärdet ljuger inte. Vapenfynd från äldre järnålder på sveriges fastland. *Acta Archaeologica Lundensia series in 4° N° 22*. Stockholm.
- Näsman, U. 1991. Det syvende århundrede-et mørkt tidsrum i ny belysning. Mortensen, P. & Rasmussen, B.M: (red.): *Høvdingesamfund og Kongemagt. Fra Stamme til stat i Danmark*, 2. *Jysk Arkæologisk Selskabs Skrifter XXII:2*. Viborg.
- Näsman, U. 1996. Från Region till Rike - Från Stam till Stat. Om danernas etrogenes och om den danska riksbyggnaden. Krøger J.F. (red.) *Rikssamlingen. Høvdingemagt og kongemagt*. Stavanger.
- von Post, L. 1919. Ett par offerdammar från Skånes bronsålder. *RIG*. Stockholm.
- Randsborg, K. 1980. *The Viking Age of Denmark. The Formation of a State*. London.
- Salomonsson, B. 1971. Malmötraktens förhistoria. *Malmö Stads Historia 1*. Red O. Bjurling. Malmö.
- Stenberger, M. 1964. *Det forntida Sverige*. Tredje upplagan 1979. Lund.
- Stjernquist, B. 1974. Das Opfermoor in Hassle Börsarp, Schweden. *Acta Archaeologica XLIV*. Köpenhamn.
- Sundkvist, A. 2001. *Hästarnas land. Aristokratiks hästhållning och ridkonst i Svealands yngre järnålder*. OPIA 28. Uppsala.
- Thomsen, P.O. 1991. Lundeberg-en handelsplats genom 600 år. Fabeck, C & Ringtved, J. (red.) *Samfundsorganisation og Regional Variation. Norden i romersk jernalder og folkevandringstid. Beretning fra 1. nordiske jernaldersymposium på Sandbjerg Slot 11 - 15 april 1989. Jysk Arkæologisk Selskabs Skrifter XXVII*.
- Ulriksen, J. 1998. *Anløbspladser. Besejling og bebyggelse i Danmark mellem 200 og 1100 e.Kr. En studie af søfartens pladser på baggrund af undersøgelser i Roskilde Fjord*. Roskilde.
- Vifot, B.M. 1934. En hustomtning från förromersk järnålder i Skåne. *Meddelanden från Lunds universitets historiska museum 1934*. Lund.
- Ørsnes, M. 1966. *Form og stil i sydsandinaviens yngre germanske jernalder*. Köpenhamn.

Internet:

DAL

<http://www.sofi.se/ortnamnsregistret>

Kulturmiljöprogram för Skåne

<http://www.lansstyrelsen.se/SKANE/SV/SAMHALLSPLANERING-OCH-KULTURMILJO/LANDSKAPSVARD/KULTURMILJOPROGRAM>

LMV, Lantmäteriet

<http://historiskakartor.lantmateriet.se>

RAÄ, Fornsök

<http://www.fmis.raa.se/cocoon/fornsok/search.html>

SHM

<http://www.historiska.se/>

Skånska slott och herresäten

http://www.algonet.se/~sylve_a/slott.htm

Administrativa uppgifter

Sydsvensk Arkeologi AB dnr:	150027
Länsstyrelsen i Skåne dnr:	431-12232-2015
Datum för beslut:	2015-05-05
Län:	Skåne
Kommun:	Skurup
Socken:	Östra Vemmenhög
Fastighet:	Dybäck 46:6
Koordinatsystem:	SWEREF99 TM
X koordinat:	6139040
Y koordinat:	407670
Höjdsystem:	RH2000
M ö.h.	2 - 5 m
Fältarbetstid:	2015-06-15–2015-08-31
Antal arbetsdagar:	7
Antal arkeologtimmar:	68
Antal maskintimmar :	-
Exploateringsyta:	61 000 kvm
Undersökt yta:	61 000 kvm
Platschef:	Karina Hammarstrand Dehman
Personal:	Anders Edring, Joakim Frejd, Thomas Linderöth
Underkonsulter:	-
Uppdragsgivare:	Naturvårdsingenjörerna AB
Tidigare undersökningar:	130051, 1st dnr 431-19306-2013; 140049, 1st dnr 431-17818-2014
Fynd:	LUHM nr. 32544
Dokumentationsmaterial:	Regionmuseet i Kristianstad
Kostnader:	94 350 kr.

Bilaga 1

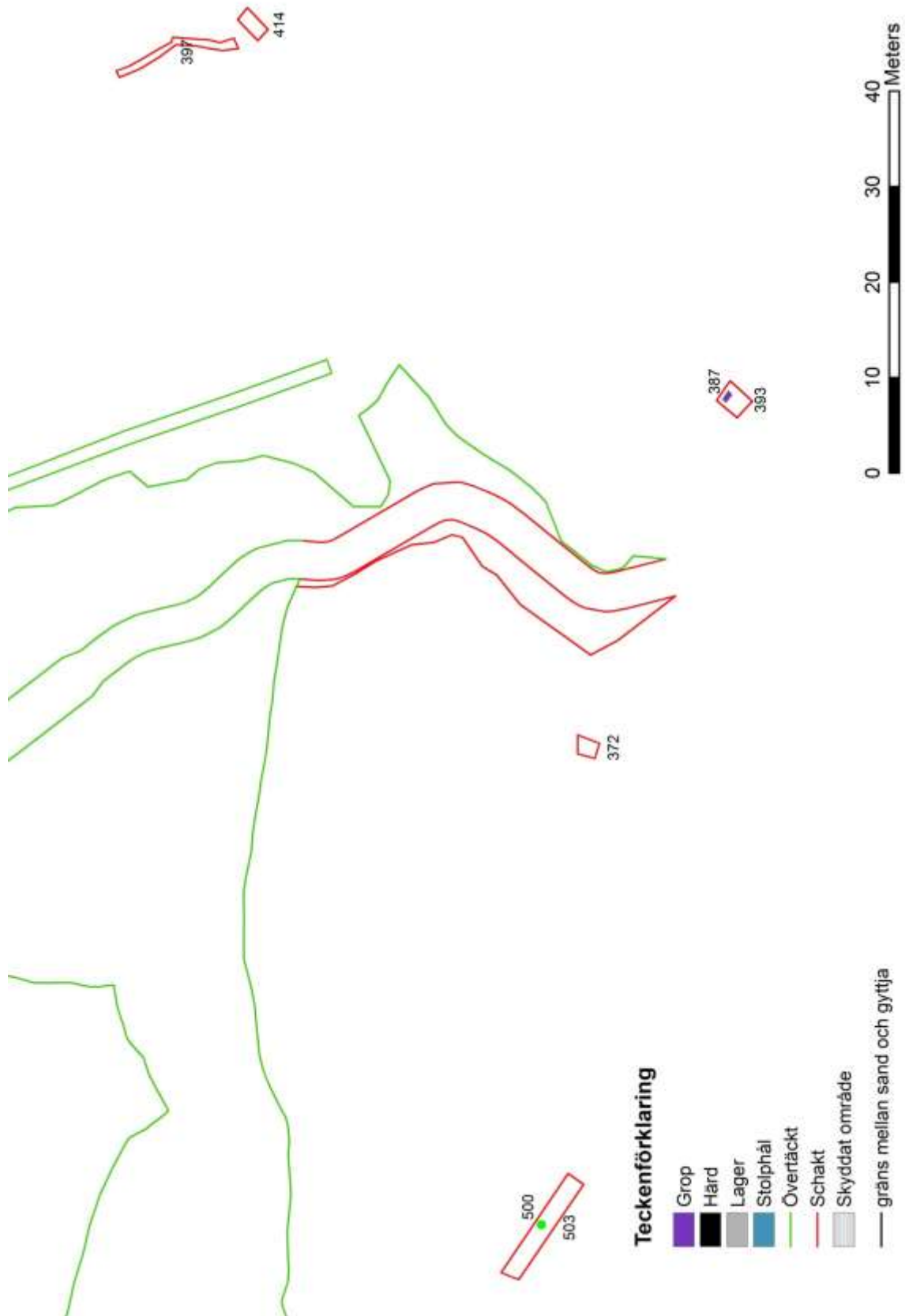
Schaktplan med övertäckta områden och skyddade områden markerade.

Bilaga 2

Anläggningarna i schakten.

Bilaga 3

Tabell över anläggningar och kulturlager påträffade inom schakt OS290 och OS350 på strandvallen.

Anl .	Typ	Undersökt andel	Undersökningsmetod	Diame-ter	Längd	Bred d	Djup	Fynd	Beskrivning
205	Lager	100	Skärslev						Del av ett större lager, eventuellt en äldre matjords-horisont i strandvallen. Inga fynd gjordes i lagret.
217	Stolp-hål	50	Skärslev	0,24			0,3		Stolphål med skörbränd sten i fyllningen. Lager 1 (överst): brun humös sotig sand; lager 2 (nederst): grå-brun humös sand med skörbränd sten.
226	Stolp-hål	50	Skärslev	0,22			0,1		Stolphål? Fyllning i ett lager som bestod av brun humös sotig sand (liknande lager 1 i A217 som låg intill).
234	Lager	100	Skärslev		1,6	0,7			Kol- och sotlager med bränd flinta (ej tillvaratagna).
253	Lager	100	Skärslev	0,6				X	Sotfläck eller lager. Enstaka avslag och bränd flinta samt träkolsbitar. Fynden har förkommit.
262	Härd	100	Skärslev		1	0,8	0,06		Härd med kol- och sotlager med skörbränd sten.
275	Härd	100	Skärslev		1,1	0,8	0,06		Härd med kol- och sotlager
325	Lager	10	Skärslev		>26	>2		X	Större lager, gråbrun sand, i västligaste delen av schaktet. I lagret låg två hårdar (A334 och A341).

334	Hård	50	Skärslev		1,6	>0,5	0,1		Skörbränd sten.
341	Hård	50	Skärslev		1,3	0,5	0,1		Skörbränd sten.

Sydsvensk Arkeologi AB

Rapporter 2016

1. Fru Alstad 36 och Bösarps 6, 85, 87 och 93. Fru Alstad och Bösarps socknar, Trelleborgs kommun. Arkeologisk undersökning 2015. Joakim Frejd & Therese Ohlsson.
2. Ledning mellan Näsrum och Bromölla. Ivetofta socken, Bromölla kommun. Arkeologisk förundersökning år 2015. Ylva Wickberg.
3. Kristianstad 5:59. Kristianstad socken och kommun. Arkeologisk undersökning/schaktningsövervakning 2015. Fredrik Grehn.
4. Vinslöv 129:18 m.fl. Vinslövs socken, Hässleholms kommun. Översiktlig arkeologisk förundersökning 2015. Fredrik Grehn.
5. Fastigheterna Priorn 4, 5 och del av 6:147, samt del av Innerstaden 6:59. Arkeologisk utredning, steg 2 år 2015. Malmö stad och kommun. Therese Ohlsson.
6. Norra Vallvägen. Kristianstad socken, stad och kommun. Arkeologisk förundersökning/schaktningsövervakning 2016. Fredrik Grehn.
7. Degeberga 78:1. Degeberga socken, Kristianstad kommun. Arkeologisk förundersökning/schaktningsövervakning 2016. Fredrik Grehn.
8. Garvaren 10. Åhus socken, Kristianstad kommun. Arkeologisk undersökning/ schaktningsövervakning 2015. Fredrik Grehn.
9. Helsingborg 2014-2015. Arkeologisk förundersökning vid schaktningsarbeten 2014-2015 inom fornlämning nr 42, Helsingborgs stad och kommun. Fredrik Grehn & Thomas Linderöth.
10. Ravlunda 72:1. Arkeologisk förundersökning i form av schaktningsövervakning 2015. Ravlunda socken, Simrishamns kommun. Therese Ohlsson.
11. Fulltofta 33:15. Fulltofta socken, Hörby kommun. Arkeologisk förundersökning 2015. Therese Ohlsson.
12. Kunzehusets källare. Sankt Gertrud 18, Malmö stad, Malmö kommun. Arkeologisk förundersökning/schaktningsövervakning 2015. Fredrik Grehn.
13. Östervång 2:6, Trelleborgs kommun. Arkeologisk förundersökning 2015. Joakim Frejd.
14. Spritan 5. Åhus socken, Kristianstad kommun. Arkeologisk undersökning/ schaktningsövervakning 2016. Fredrik Grehn.
15. Hammar 10:31 m.fl. Nosaby socken, Kristianstad kommun. Översiktlig arkeologisk förundersökning 2016. Fredrik Grehn.
16. Vä 68:4, Vä socken, Kristianstad kommun. Arkeologisk undersökning 2015. Tony Björk.
17. Eskilstorp 2:26. Fastighet Eskilstorp 2:26, fornlämning Eskilstorp 20:1 m.fl., Eskilstorps socken, Vellinge kommun. Arkeologisk förundersökning 2015. Kristian Brink & Therese Ohlsson.
18. Christinelund 2:3. Allerums socken, Helsingborgs kommun, Skåne län. Arkeologisk förundersökning 2016. Joakim Frejd.
19. Håslöv 5:3. Gustav Adolfs socken, Kristianstads kommun, Skåne län. Arkeologisk förundersökning 2015. Ylva Wickberg.
20. Brännemölla 2:1. Svedala socken och Svedala kommun, Skåne län. Arkeologisk utredning 2016. Fredrik Grehn & Kristian Brink.
21. Färlöv 19:3. Del av fastigheten Färlöv 19:3, Färlöv socken, Kristianstad kommun, Skåne län. Arkeologisk utredning 2016. Kristian Brink.
22. Åhus 14:108. Fastighet Åhus 14:108, fornlämning Åhus 118:1, 119:1 och 120:1, Åhus socken, Kristianstads kommun, Skåne län. Avgränsande arkeologisk förundersökning 2015. Kristian Brink.

23. Önnestad 112:1, Önnestad socken, Kristianstad kommun, Skåne län. Arkeologisk utredning 2015. Tony Björk & Thomas Linderöth.
24. Bunkeflo 1:5. Malmö kommun, Skåne län. Arkeologisk utredning 2016. Fredrik Grehn.
25. Viby 1:3, Gustav Adolf socken, Kristianstad kommun, Skåne län. Arkeologisk undersökning – schaktövervakning 2016. Tony Björk.
26. Bunkeflostrand 12:1 och 21:3, Bunkeflo socken, Malmö kommun. Arkeologisk utredning 2016. Joakim Frejd.
27. Vä 44:4, Vä socken, Kristianstad kommun, Skåne. Arkeologisk undersökning – schaktövervakning 2016. Tony Björk.
28. Jämshög 5:13, 36:1 och 28:1. Jämshög socken, Kristianstad kommun. Arkeologisk utredning steg 1 år 2016. Lars Persson & Ylva Wickberg.
29. Eskilstorp 2:26, etapp 1B. Eskilstorp socken, Vellinge kommun. Arkeologisk utredning, steg 2, 2016. Fredrik Grehn.
30. Husensjö 8:5, Helsingborg, Skåne. Arkeologisk utredning steg 2, 2016. Thomas Linderöth.
31. Ruuthsbo 1:4 och 20:1, Bjäresjö socken, Ystad kommun, Skåne län. Arkeologisk förundersökning 2015. Thomas Linderöth.
32. Väg 19, Herrestad 14:2, skifte 4 & Öja 4:4. Arkeologisk förundersökning 2015. Stora Herrestad och Öja socken, Ystad kommun, Skåne. Thomas Linderöth.
33. Östra Vallgatan m.fl. Arkeologisk förundersökning 2015, Kristianstad stad och kommun. Tony Björk & Therese Ohlsson.
34. Gamla staden 8:2 – Slottshagen. Helsingborgs kommun, Skåne län. Arkeologisk undersökning 2016. Joakim Frejd.
35. Vä by, Kung Valdemars väg 6, fornlämning nr. 72 i Vä socken, Kristianstad kommun. Arkeologisk förundersökning/schaktningsövervakning, 2016. Thomas Linderöth.
36. Åhus 558:16. Fornlämning nr 23 i Åhus stad, Kristianstad kommun. Arkeologisk förundersökning/schaktningsövervakning, 2016. Thomas Linderöth.
37. Rosengård 173:3 m.fl. Arkeologisk utredning steg 1, 2016. Elisabeth Rudebeck.
38. Norr Utanverken i Kristianstad. Fastigheterna Kristianstad 4:4 och 4:5, Bastionen 1 och 3 samt Ravelinen 1, Kristianstads kommun, Skåne. Översiktlig arkeologisk förundersökning med georadar (GPR) 2016. Claes Pettersson.
39. Strövelstorps kyrka. Arkeologisk undersökning 2015–2016. Joakim Frejd.
40. Yngsjö 14:423, Åhus socken, Kristianstad kommun. Arkeologisk undersökning 2016. Erik Johansson.
41. Trafikplats Hammar, Kristianstad kommun, Skåne län. Arkeologisk utredning 2016. Erik Johansson.
42. Åhus 42:268. Åhus socken, Kristianstad kommun. Översiktlig arkeologisk förundersökning 2016. Fredrik Grehn.
43. Kärråkra 114:19, Hässleholm, Hässleholms kommun, Skåne län. Uppförande av underhållsdepå. Arkeologisk utredning steg 1. Bertil Helgesson
44. Bunkeflostrand 1:97 och 1:92. Bunkeflo socken, Malmö stad. Arkeologisk utredning 2016. Joakim Frejd.
45. Dybäck 46:6, Ö Vemmenhögs socken, Skurups kommun. Arkeologisk undersökning i form av schaktkontroll 2015. Karina Hammarstrand Dehman.

